

Οι επαγγελματικές προοπτικές των Κοινωνιολόγων

«Για την Κοινωνιολογία της Αναπηρίας: Προκλήσεις, Στόχοι και Προοπτικές»
Σ.Τσαμπουνάρη, Δρ. Κοινωνιολογίας, Ειδική Γραμματέας Δ.Σ ΣΕΚ

Κοινωνιολογία: Μια Εφαρμοσμένη Επιστήμη

Η Κοινωνιολογία μελετά την κοινωνική συμπεριφορά και την κοινωνική δράση.

Στοχεύει στην πρακτική αντιμετώπιση και επίλυση των προβλημάτων που αντιμετωπίζει η σύγχρονη κοινωνία.

Μπορεί να είναι εργαλείο για την επίτευξη κοινωνικής παρέμβασης και αλλαγής.

Στοχεύει στη βελτίωση της ποιότητας ζωής ευάλωτων κοινωνικών ομάδων και στην άρση ανισοτήτων.

Ορίζοντας της κοινωνική ομάδα ατόμων με αναπηρία

Σύμφωνα με το Άρθρο 1, **Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία** (Ν. 4074/11.04.2012) :

«Τα άτομα με αναπηρία περιλαμβάνουν εκείνα που έχουν μακροχρόνιες σωματικές, ψυχικές, νοητικές και αισθητηριακές βλάβες που σε αλληλεπίδραση με διάφορα εμπόδια, μπορούν να παρεμποδίσουν την πλήρη και αποτελεσματική συμμετοχή τους στην κοινωνία, σε ίση βάση με τους άλλους».

Οι θεωρητικές προσεγγίσεις της αναπηρίας

(Βιο)ιατρικό μοντέλο αναπηρίας

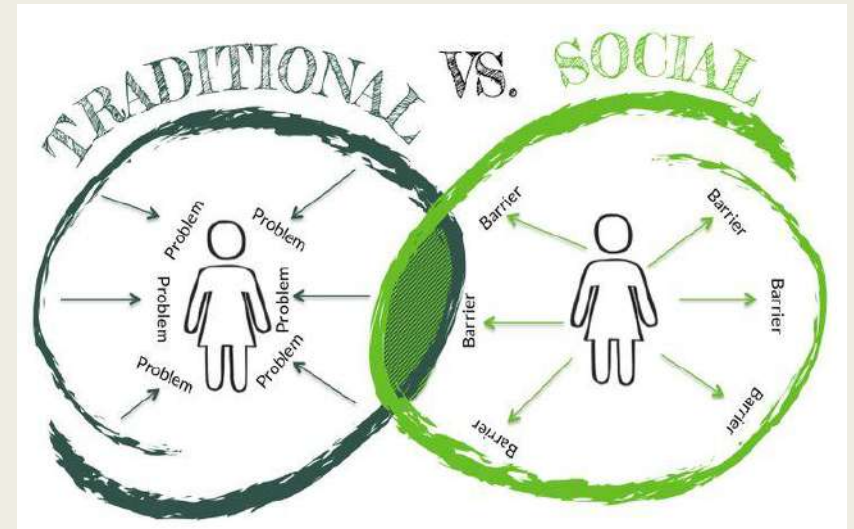
- ✓ Από τη θετικιστική, ιατροκοποιημένη και εξατομικευμένη οπτική της αναπηρίας,
- ✓ Εστίαση στο άτομο, τα λειτουργικά εμπόδια, την ατομική παθολογία.

Κοινωνικό μοντέλο αναπηρίας

- ✓ Στην αντίληψή της ως κοινωνικής κατασκευής –προϊόντος με ιστορικό, οικονομικό και πολιτισμικό περιεχόμενο.
- ✓ Εστίαση στα κοινωνικά εμπόδια, τις ανισότητες και την πρόσβαση σε δικαιώματα (UPIAS 1976, Barnes, C, Oliver, M, Barton, L 2002, Oliver 2009)

Κοινωνιολογία και Αναπηρία

- Η ανάπτυξη της κοινωνιολογικής γνώσης για την αναπηρία αναπτύχθηκε στη βάση της σχέσης αντιπαράθεσής της με το (βιο)ιατρικό μοντέλο σκέψης και κουλτούρας.
- Το κοινωνικό μοντέλο της αναπηρίας εστιάζεται στις κοινωνικές συνθήκες που κατασκευάζουν την αναπηρία:
 - ✓ σε θεσμούς, πολιτικές,
 - ✓ σε μορφές εξουσίας (φιланθρωπία, ιατρική κυριαρχία),
 - ✓ κοινωνικής καταπίεση (στίγμα, διακρίσεις).

Κοινωνιολογία και Αναπηρία: Οι στόχοι

- Η αντιμετώπιση κοινωνικών αναγκών (φτώχεια, κοινωνικές διακρίσεις, συνθήκες αποκλεισμού).
- Η διεύρυνση των κοινωνικών δικαιωμάτων (συμπερίληψη, καθολικός σχεδιασμός, εύλογες προσαρμογές κ.α) και η σύνδεση με το αναπηρικό κίνημα.
- Η αποκάλυψη της ταυτότητας της κοινωνικής ομάδας, η εξάλειψη στίγματος και διακρίσεων.
- Η συμβολή στην οικοδόμηση σχέσεων κοινωνικής αλληλεγγύης στην κοινωνία.
- Η ενδυνάμωση της κοινωνικής ομάδας.

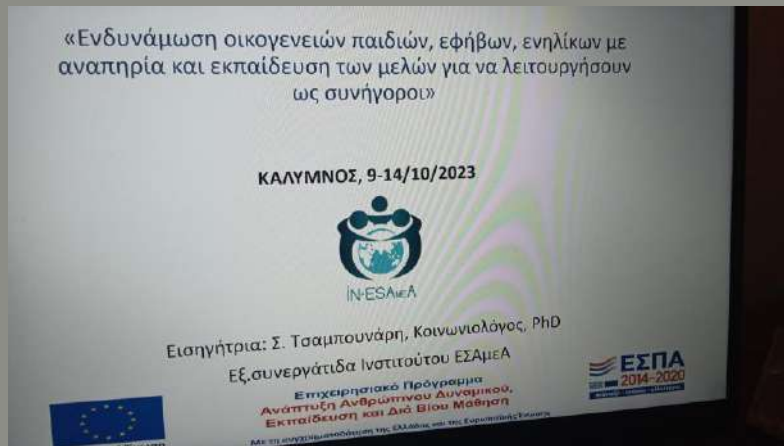
Η Ενδυνάμωση ως βασικός στόχος

Η Ενδυνάμωση είναι *πολυδιάστατη* και στοχεύει στην:

- **Ατομική ανάπτυξη:** Αυτονομία, οικοδόμηση αυτοπεποίθησης και ανάπτυξη δεκδικητικότητας, ανάπτυξη αίσθησης χρησιμότητας.
- **Χειραφέτηση:** Πρόσβαση σε πληροφόρηση και πόρους, συμμετοχή στην ιδιότητα του πολίτη, έλεγχος της ζωής, αυτοπροσδιορισμός.
- **Κοινωνική Συμμετοχή:** Συμμετοχή σε ομάδες και δίκτυα, υπέρβαση στίγματος.
- **Κοινωνική Αλλαγή:** Απομάκρυνση (αναπηροποιητικών) εμποδίων, αλλαγή/διεκδίκηση δομών και πολιτικών για την αναπηρία, παρέμβαση και διεκδίκηση ευρύτερων κοινωνικών στόχων.

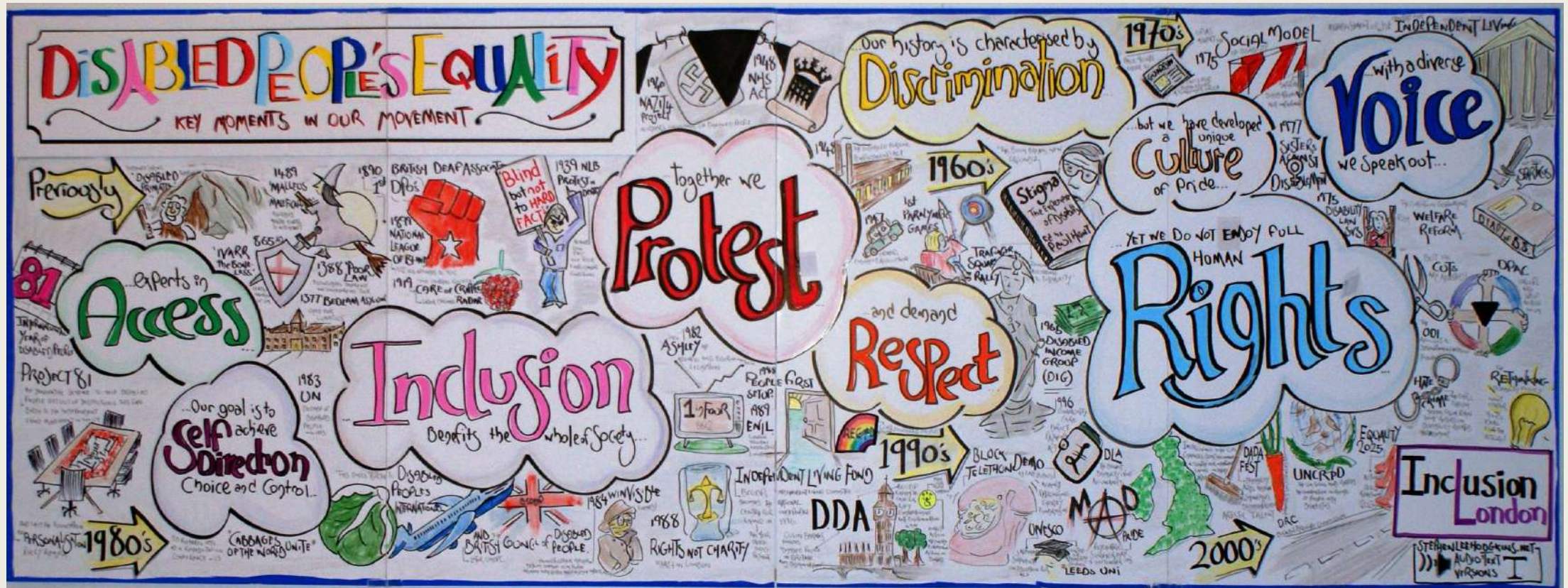
**Ενδυνάμωση οικογενειών και
ενίσχυση δεξιοτήτων συνηγορίας
Κάλυμνος, 2023**

Στο Πεδίο

- ✓ **Προσδιορισμός κοινών προβλημάτων/ στόχων, ανάπτυξη και εφαρμογή στρατηγικών για την επίλυσή τους και την άρση εμποδίων,**
- ✓ **Μετασχηματισμός εσφαλμένων αντιλήψεων για την αναπηρία,**
- ✓ **Κινητοποίηση για την ανάληψη νέων ρόλων και την υιοθέτηση ενός πλαισίου δράσης για αλλαγές σε όλες της πτυχές της κοινωνικής ζωής,**
- ✓ **Ανάπτυξη δεξιοτήτων ανεξάρτητης διαβίωσης και αυτο-συνηγορίας, με ταυτόχρονη ευαισθητοποίηση ως προς τις αξίες της αλληλεγγύης, της αμοιβαιότητας, της διαπραγματεύσεως,**
- ✓ **Ενίσχυση της ικανότητας για διεκδίκηση νομοθετικών πρωτοβουλιών και μέτρων,**
- ✓ **Ενημέρωση της κοινωνίας, υπέρβαση προκαταλήψεων και στίγματος για την αναπηρία.**

Επαγγελματικές Προοπτικές Κοινωνιολόγων στον χώρο της αναπηρίας

Πεδία- Προοπτικές- Δεξιότητες

Σύγχρονα επαγγελματικά πεδία στον χώρο της αναπηρίας (1)

«Στις δημόσιες υπηρεσίες (όπως Υπουργεία, Τοπική Αυτοδιοίκηση, δημόσια νοσοκομεία και κοινωνικές υπηρεσίες) σε αντικείμενα σχετικά με τον τίτλο σπουδών τους». Π.Δ. 159/2009 - ΦΕΚ 199/Α/01-10-2009).

Στελέχη Κοινωνικών Υπηρεσιών & Κέντρων Κοινότητας

- ✓ Καταγραφή, διερεύνηση και αξιολόγηση των κοινωνικών αναγκών της κοινωνικής ομάδας
- ✓ Συμβουλευτική υποστήριξη
- ✓ Σχεδιασμός και παροχή υπηρεσιών ένταξης, εφαρμογή πολιτικών κοινωνικής προστασίας κ.α

Σύγχρονα επαγγελματικά πεδία στον χώρο της αναπηρίας (2)

«Στις δημόσιες υπηρεσίες: στο Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων και σε φορείς που ασχολούνται με την έρευνα των συνθηκών εργασίας και τα εργασιακά δικαιώματα» (Π.Δ. 159/2009 - ΦΕΚ 199/Α/01-10-2009)

Κοινωνιολόγοι/ Σύμβουλοι
Απασχόλησης με στόχευση Ειδικές
Κοινωνικές Ομάδες

- ✓ Σχεδιασμός προγραμμάτων ένταξης
- ✓ Στήριξη σε εργασιακά δικαιώματα
- ✓ Υπηρεσίες επαγγελματικού προσανατολισμού/ επαγγελματικής κατάρτισης

Σύγχρονα επαγγελματικά πεδία στον χώρο της αναπηρίας (3)

«Στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, δημόσια και ιδιωτική, στους κλάδους και με τους όρους που προβλέπονται από τη σχετική νομοθεσία» Π.Δ. 159/2009 - ΦΕΚ 199/Α/01-10-2009).

Εκπαιδευτικοί Ειδικής Εκπαίδευσης και Αγωγής:

ΠΕ78 Κοινωνικών Επιστημών (και παιδαγωγική επάρκεια)

& Ειδικό Εκπαιδευτικό Προσωπικό:

Π22 Επαγγελματικών συμβούλων, με εξειδίκευση στον επαγγελματικό προσανατολισμό,

ΠΕ31 εξειδικευμένοι στον Επαγγελματικό Προσανατολισμό των Τυφλών β) στην Κινητικότητα, τον Προσανατολισμό και τις δεξιότητες καθημερινής διαβίωσης των Τυφλών γ) στη Νοηματική Γλώσσα των Κωφών.

Σύγχρονα επαγγελματικά πεδία στον χώρο της αναπηρίας (4)

«Σε μη κυβερνητικούς οργανισμούς, για την κοινωνιολογική θεμελίωση των δραστηριοτήτων τους» (Π.Δ. 159/2009 - ΦΕΚ 199/Α/01-10-2009).

Ενδεικτικοί επαγγελματικοί χώροι:
ΚΔΗΦ, ΣΥΔ, ΑΜΚΕ, Σωματεία.

- ✓ Διοίκηση
- ✓ Συντονιστές δράσεων και προγραμμάτων
- ✓ Σχεδιασμός και παροχή υπηρεσιών ένταξης, εφαρμογή πολιτικών κοινωνικής προστασίας κ.α

Σύγχρονα επαγγελματικά πεδία στον χώρο της αναπηρίας (5)

«Στον ιδιωτικό τομέα, ως σύμβουλοι, στελέχη διοίκησης και σύμβουλοι απασχόλησης με αντικείμενο το συντονισμό ομάδων εργασίας-διαδικασίας στο πλαίσιο της οργάνωσης της παραγωγής» (Π.Δ. 159/2009 - ΦΕΚ 199/Α/01-10-2009).

Διοίκηση, ένας καίριος ρόλος ως προς την ισότιμη συμμετοχή των μελών της ομάδας στόχου:

- ✓ Υιοθέτηση πολιτικών συμπερίληψης
- ✓ τήρησης της αρχής των ίσων ευκαιριών και της ίσης μεταχείρισης κ.α

Σύγχρονα επαγγελματικά πεδία στον χώρο της αναπηρίας (6)

«Σε σωματεία και συνδικάτα όλων των βαθμίδων ως κοινωνικοί διαπραγματευτές και οργανωτές προγραμμάτων» (Π.Δ. 159/2009 - ΦΕΚ 199/Α/01-10-2009).

Σε σωματεία, Ομοσπονδίες, Συλλόγους με στόχο την :

- ✓ την ενδυνάμωση της ομάδας στόχου,
- ✓ παραγωγή επιστημονικής γνώσης για τα θέματα της αναπηρίας τη συμβολή στη διαμόρφωση πολιτικών που θα εξασφαλίσουν ίσα δικαιώματα και ευκαιρίες για τα άτομα με αναπηρία.

Στο Πεδίο

- ✓ Σύγχρονες αντιλήψεις για την αναπηρία- Η δικαιωματική προσέγγιση.
- ✓ Εισαγωγή στη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες.
- ✓ Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία στην Ε.Ε
- ✓ Ενδυνάμωση οικογενειών παιδιών, εφήβων ενηλίκων με αναπηρία και εκπαίδευση των μελών για να λειτουργήσουν ως συνήγοροι.
- ✓ Πρόγραμμα εκπαίδευσης και ενδυνάμωσης ατόμων με βαριές αναπηρίες και πολλαπλές ανάγκες εξάρτησης.
- ✓ Εκπαίδευση εργαζομένων εταιρειών ιδιωτικού και δημοσίου τομέα σε θέματα συμπερίληψης και διαφορετικότητας.

Λάρισα, 2022, «Εκπαίδευση αιρετών και εκπροσώπων του αναπηρικού κινήματος», Διά Βίου Εκπαίδευση ΕΣΑμεΑ

Σύγχρονα επαγγελματικά πεδία στον χώρο της αναπηρίας (7)

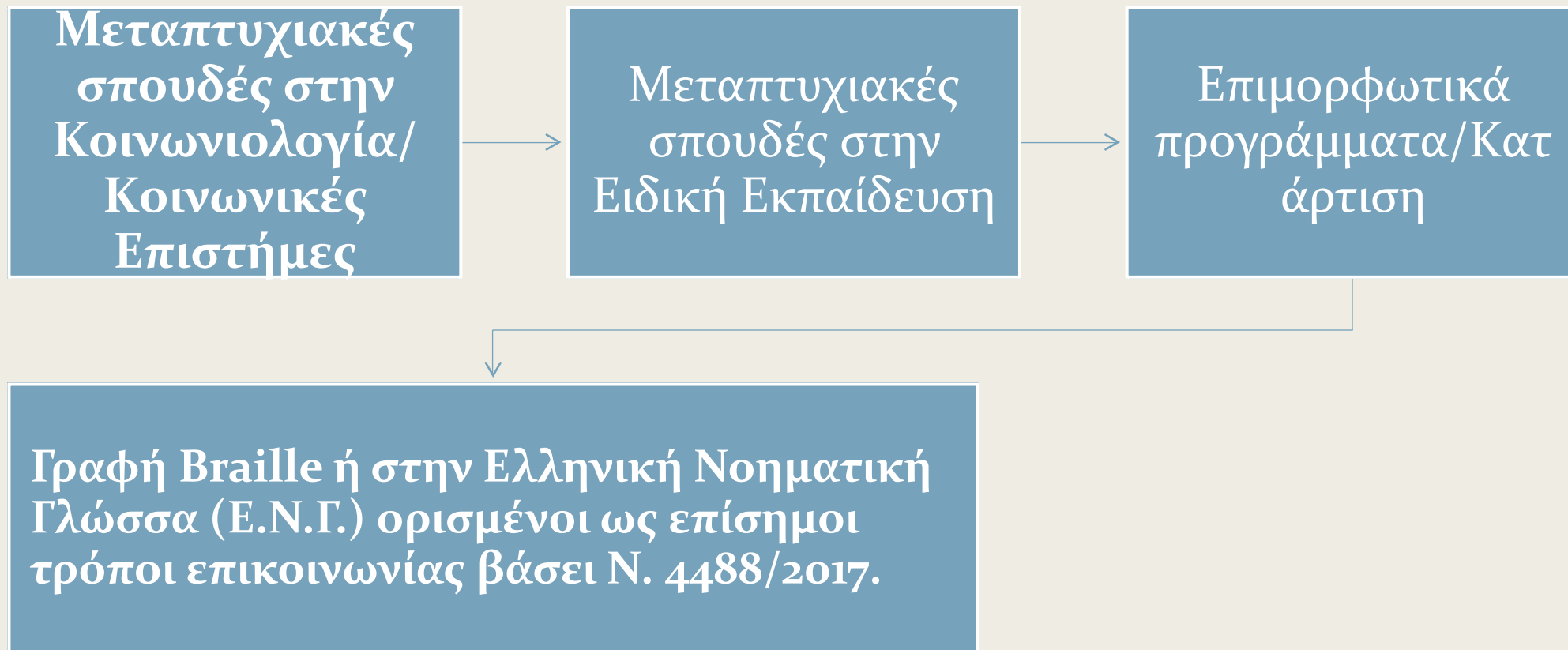
«Στην έρευνα, ως ερευνητές, σε σχέση με το σχεδιασμό, τη διεξαγωγή και την ανάλυση εμπειρικών ερευνών στο δημόσιο και ιδιωτικό τομέα, ως μισθωτοί και ως ελεύθεροι επαγγελματίες» (Π.Δ. 159/2009 - ΦΕΚ 199/Α/01-10-2009).

Σε Ινστιτούτα ή σε Κέντρα Κοινωνικών Ερευνών σε ζητήματα που άπτονται της αναπηρίας,

Εξειδικευμένοι ερευνητικοί φορείς:

- ✓ Εθνικό Παρατηρητήριο Θεμάτων για την αναπηρία
- ✓ Ινστιτούτο ΕΣΑμεΑ

Εκπαίδευση- Εξειδίκευση

Επαγγελματικές Δεξιότητες

- Κοινωνική ενσυναίσθηση
- Κριτική σκέψη
- Συνθετική/ διεπιστημονική προσέγγιση
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα
- Αυτό- εξέταση, αναστοχασμός

«Όσο περισσότερο η Κοινωνία των Κοινωνιολόγων
βρίσκεται σε μεταβολή, τόσο περισσότερο ο
κοινωνιολόγος πρέπει να διοπτρεύει πάνω σε αυτή» *E.*
Morin, Κοινωνιολογία

Αναφορές

- Barnes, C., Oliver, M., Barton, L. (2002). *Disability Studies Today*. Cambridge, Polity Press
- Μορέν, Ε (1998). *Κοινωνιολογία* (μτφρ Δημουλάς, Δ). Αθήνα: Εκδόσεις Εικοστού Πρώτου.
- Oliver, M (2009). *Αναπηρία και πολιτική* (επιμ. Καραγιάννη, Γ). Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο.
- UPIAS (1976). *Fundamental Principles of disability*. London: UPIAS

Θεσμικό Πλαίσιο

- Ν. 4488/13.09.2017.«Συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις Δημοσίου και λοιπές ασφαλιστικές διατάξεις, ενίσχυση της προστασίας των εργαζομένων, δικαιώματα ατόμων με αναπηρίες και άλλες διατάξεις», *Εφημερίς της Κυβερνήσεως*, Α.Φ 137 (ΦΕΚ).
- Ν. 4074/11.04.2012. «Κύρωση της Σύμβασης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες και του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες». *Εφημερίς της Κυβερνήσεως*. Α.Φ 88(ΦΕΚ).
- Π. Διάταγμα 159/1.10.2009. «Επαγγελματικά δικαιώματα κοινωνιολόγων». *Εφημερίς της Κυβερνήσεως*. Α.Φ 199 (ΦΕΚ).

Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας!

Σέβη Τσαμπουνάρη, Δρ. Κοινωνιολογίας

Τη. Επικοινωνίας : 6947024577, Email: sevitsabou@yahoo.gr